

Wijkgroenagenda Schaarsbergen

Maart 2025

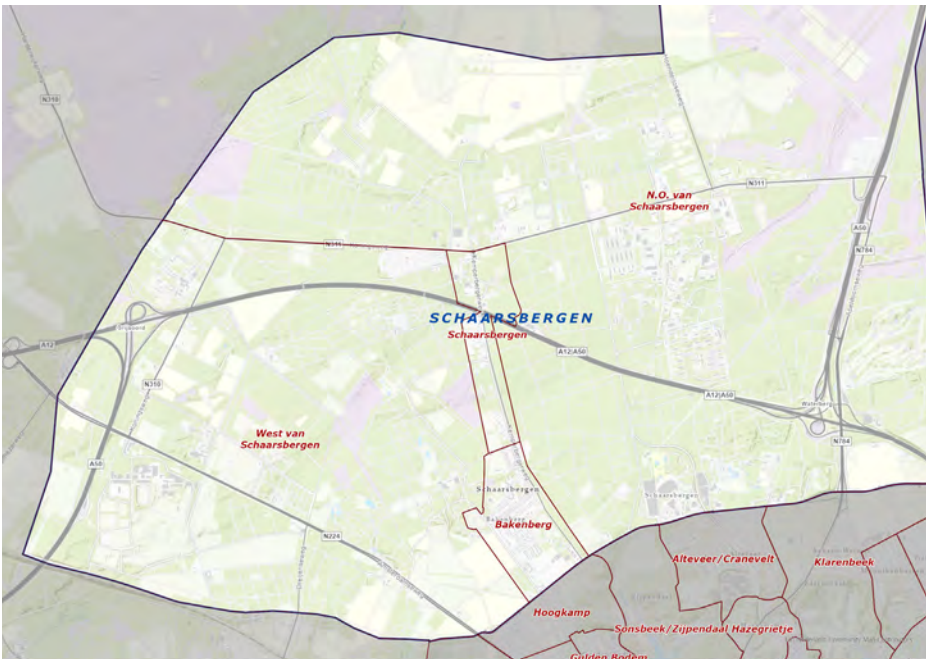
Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Proces	3
1.2 Leeswijzer	4
1.3 Hoe verder?	4
2. Beschrijving huidige situatie	5
2.1 Algemeen	5
2.2 Biodiversiteit	5
2.3 Klimaatadaptatie	6
2.4 Bestaande groene initiatieven	8
3. Actieplan	9
4. Ideeën en wensen die we (nog) niet uitvoeren	11
5. Wat kun je zelf doen?	12

1. Inleiding

In Arnhem willen we radicaal vergroenen, samen met onze inwoners. Voor alle wijken stellen we groene actieplannen op, te vinden in de Wijkgroenagenda. In 2024 heeft ook Schaarsbergen dit proces doorlopen. De openbare ruimte in deze wijk is al relatief groen en scoort goed op het gebied van hitte en de 3-30-300 regel (zie hoofdstuk 2). Daarom heeft de gemeente ervoor gekozen om tijdens het opstellen van deze Wijkgroenagenda de focus te leggen op het stimuleren van het vergroenen en klimaatbestendig inrichten van private terreinen. In het actieplan (hoofdstuk 3) staan dus, in vergelijking met andere Wijkgroenagenda's, relatief weinig acties die betrekking hebben op de openbare ruimte.

Plattegrond van de wijk Schaarsbergen

1.1 Proces

Op 15 september 2024 is de gemeente in gesprek gegaan met bewoners van Schaarsbergen tijdens het Duurzaamheidsfestival in de Bakermat. Daarnaast zijn wijkbewoners in oktober 2024 uitgenodigd om de Dorpsraad te bezoeken en aanwezig te zijn bij het onderdeel wijkgroencafé. Het doel van de avond was: samen aan de slag voor een groenere en weerbare wijk. Op de avond zelf waren rond de 60 bewoners aanwezig. En is er een presentatie gegeven door Platform Arnhem Klimaatbestendig om het belang van 'klimaatregelen' toe te lichten. Vervolgens is er door de stadsdeelmanager wijkonderhoud van de gemeente Arnhem het één en ander toegelicht over de wijze van beheer en de stand van zaken van het (groen)onderhoud in de wijk. Als laatste kwam de wijkgroenagenda aan bod. In dat kader hebben we een oproep aan bewoners van de Strolaan en Kemperbergerweg gedaan om mee te denken over vergroeningsplannen voor deze straten. Ook hebben we een oproep aan bewoners in de gehele wijk gedaan om hun eigen terrein groen en klimaatbestendig in te richten.

Alle bewoners in Schaarsbergen hebben deze flyer ontvangen als uitnodiging voor de Dorpsraad.

Een groener Schaarsbergen

Het bewonersoverleg van de Dorpsraad op 17 oktober staat in het teken van een groener Schaarsbergen.

De gemeente informeert over het onderhoud en nieuwe projecten in het dorp: o.a. Strolaan en Kemperbergerweg. Maak kennis met Werkgroep Duurzaam Schaarsbergen. Arnhem Klimaatbestendig laat groene voorbeelden zien waarmee je in jouw tuin of straat meer groen en blauw krijgt. We kijken uit naar je komst!

Donderdag 17 oktober 2024
19:30 – 20:30 (inloop vanaf 19:00)
Dorpshuis Schaarsbergen

Voor vragen kan je mailen naar groener@arnhem.nl.

1.2 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 staat relevante achtergrondinformatie over de wijk, zoals de stand van zaken omtrent biodiversiteit, hittestress en wateroverlast en een overzicht van de al bestaande groene initiatieven. Hoofdstuk 3 bevat het Actieplan. In hoofdstuk 4 staan de ideeën die (nu) niet uitgevoerd kunnen worden met een korte toelichting waarom niet. Bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties die zelf in actie willen komen kunnen in het laatste hoofdstuk vinden welke hulp ze hierbij kunnen krijgen.

1.3 Hoe verder?

De Wijkgroenagenda is voor iedereen toegankelijk via www.arnhem.nl/wijkgroenagenda. Direct omwonenden worden door de gemeente betrokken en op de hoogte gehouden van de voortgang van de acties uit het actieplan.

Grote opkomst bij de dorpsraad in het teken van het wijkgroencafé.

2. Beschrijving huidige situatie

In dit hoofdstuk is algemene achtergrondinformatie te vinden over Schaarsbergen. Ook wordt een overzicht gegeven van de al bestaande groene bewonersinitiatieven in de wijk.

2.1 Algemeen

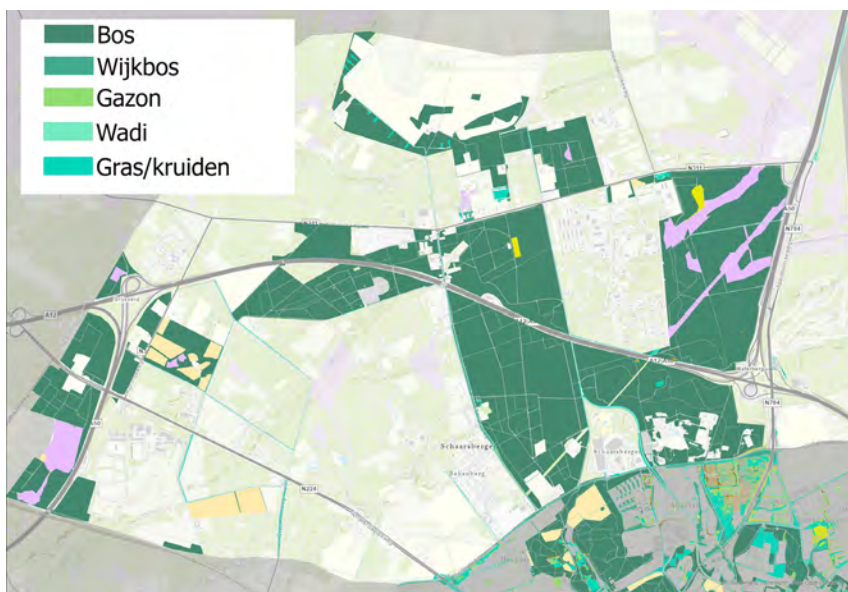
Schaarsbergen vormt de overgang tussen het stedelijke gebied van Arnhem en de natuurgebieden van de Veluwe. Oorspronkelijk was Schaarsbergen rond 1850 geen bosrijk gebied, maar lag het op de heide. Tegenwoordig kenmerkt Schaarsbergen zich door vrijstaande woningen in het groen en de bossen, vlak naast de Veluwe. Van de woningen is 63% koop en 33% huur. Er zijn geen corporatiewoningen (CBS, 2024). Er zijn ook allerlei bedrijven gevestigd, zoals een paar boerderijen en zorginstellingen. De wijk beslaat ongeveer de helft van de totale oppervlakte van Arnhem.

Bewoners zijn in grote mate in staat zelf initiatieven op te pakken. Zo werkt de wijkvereniging (de Dorpsraad Schaarsbergen) actief aan een wijkactieplan en via het platform “Duurzaam Schaarsbergen” aan projecten om de leefbaarheid en duurzaamheid in de wijk te verbeteren.

2.2 Biodiversiteit

Elke wijk kan bijdragen aan het creëren van leefgebieden voor verschillende dier- en plantsoorten (Biodiversiteitsagenda, 2021). Schaarsbergen is volgens Stichting Arnhem Zoemt zeer geschikt voor specifieke bijensoorten, waaronder de paardenbloembij, de kleine en grote roetbij en de vlinder het oranjetipje. Als wijkbewoners dat willen, kunnen ze een van deze soorten adopteren en met behulp van Arnhem Zoemt maatregelen treffen om het leefgebied in de wijk nog geschikter in te richten voor de soort.

Ook de gemeente neemt verschillende maatregelen om de biodiversiteit in de openbare ruimte te vergroten. Denk aan het laten liggen en staan van dood hout en aan een aangepast maaibeleid. Minder en anders maaien zorgt namelijk voor meer bloemen en het zorgt ervoor dat bloemen langer in bloei kunnen blijven staan, wat bijdraagt aan een stabiel leefgebied voor insecten. Zo wordt het ecosysteem in de wijk versterkt, wat een belangrijke bijdrage levert aan het behoud van diverse diersoorten. Meer informatie hierover is beschikbaar op arnhem.nl/maaien.

Soorten openbaar groen in Schaarsbergen (Groenkaart, Open Data Gemeente Arnhem)

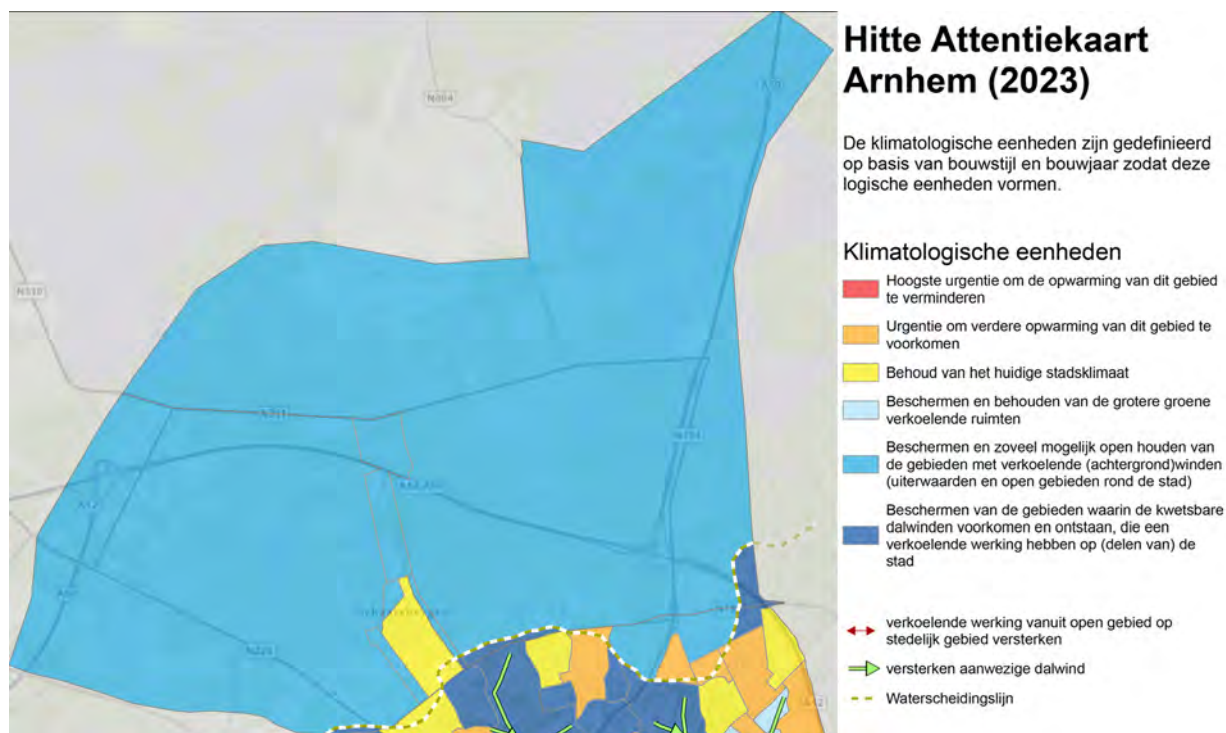

2.3 Klimaatadaptatie

Het klimaat verandert: het wordt gemiddeld steeds warmer en er komen langere periodes van droogte en (hevige) regenval. Samen met wijkbewoners probeert de gemeente Arnhem de wijken daarop aan te passen. Hieronder staat beschreven hoe Schaarsbergen nu scoort op hitte, de 3-30-300 regel en wateroverlast.

Hitte

De Hitte-Attentiekartaat laat zien welke gebieden in Arnhem extra kwetsbaar zijn voor hitte tijdens warme periodes. Op de kaart wordt duidelijk aangegeven waar de kans op hittestress het grootst is, door middel van kleurcoderingen die variëren van geel (minst kwetsbaar) tot rood (meest kwetsbaar). Schaarsbergen is voor het grootste gedeelte blauw gekleurd. Dit betekent dat de verkoelende werking van het groen hier behouden moet worden om zo een positieve bijdrage te kunnen blijven leveren aan de omliggende gebieden. Een klein deel, het dichtst bebouwde deel van Schaarsbergen (Bakenberg) is geel: hier is het van belang om de huidige situatie rondom het stadsklimaat te behouden.

Hitte-Attentiekartaat ingezoomd op Schaarsbergen (Open Data Gemeente Arnhem)

3-30-300 regel

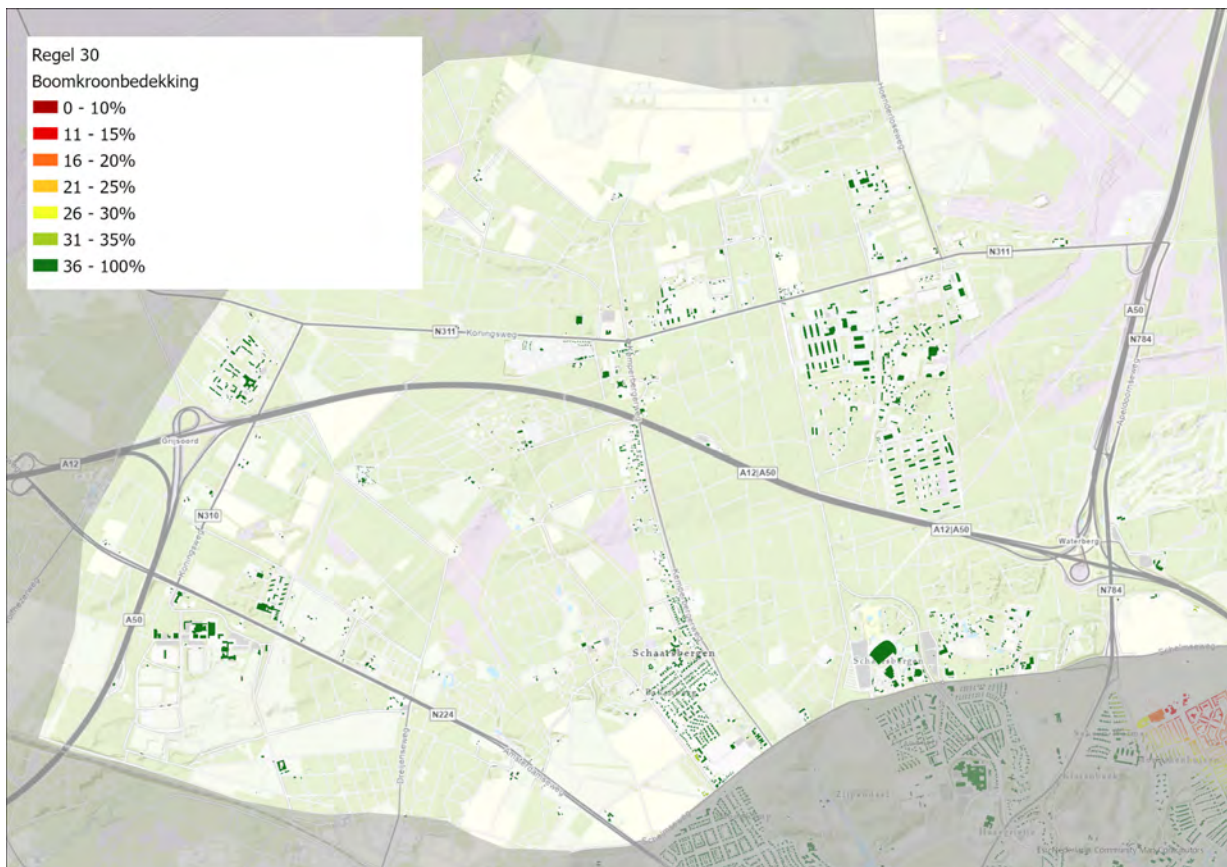
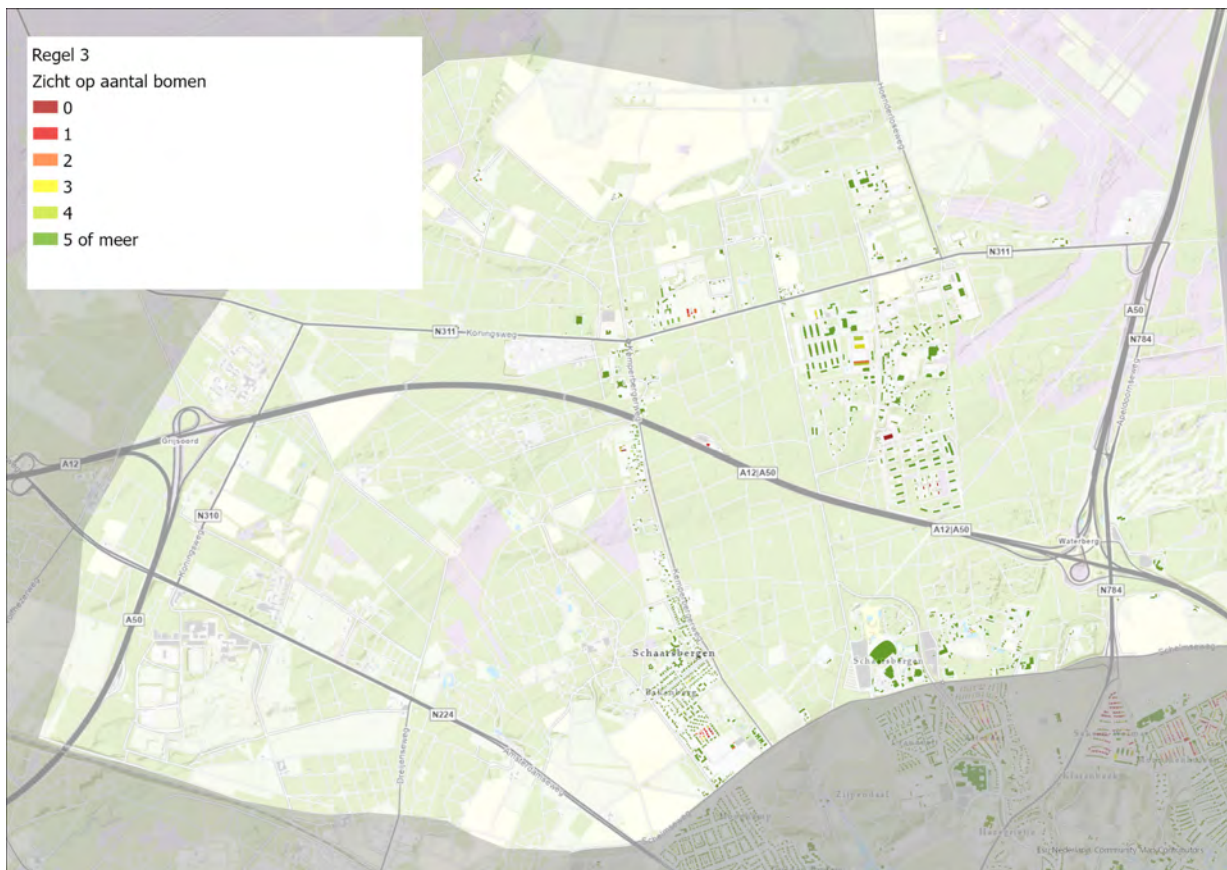
De 3-30-300 regel is gebaseerd op onderzoek naar het belang van bomen en groen voor onze gezondheid en voor klimaatadaptatie. In Arnhem streven we ernaar dat iedere bewoner minstens 3 bomen met een kroon van minstens 28m² kan zien vanuit de woning. Om er voor te zorgen dat deze bomen naast een mooi uitzicht ook voor schaduw zorgen, streeft de gemeente ernaar om 30% van de wijk bedekt te hebben met boomkronen. Als laatste is het belangrijk om een groene, koele plek in de buurt te hebben, liefst binnen 300 meter afstand. De afbeeldingen op de volgende pagina's laten de score van Schaarsbergen zien. Er is te zien dat bijna heel de wijk al voldoet aan de regel. Door de beboste omgeving is er namelijk veel boomkroonoppervlakte in de wijk en hebben bewoners altijd een groene omgeving binnen 300 meter van de woning.

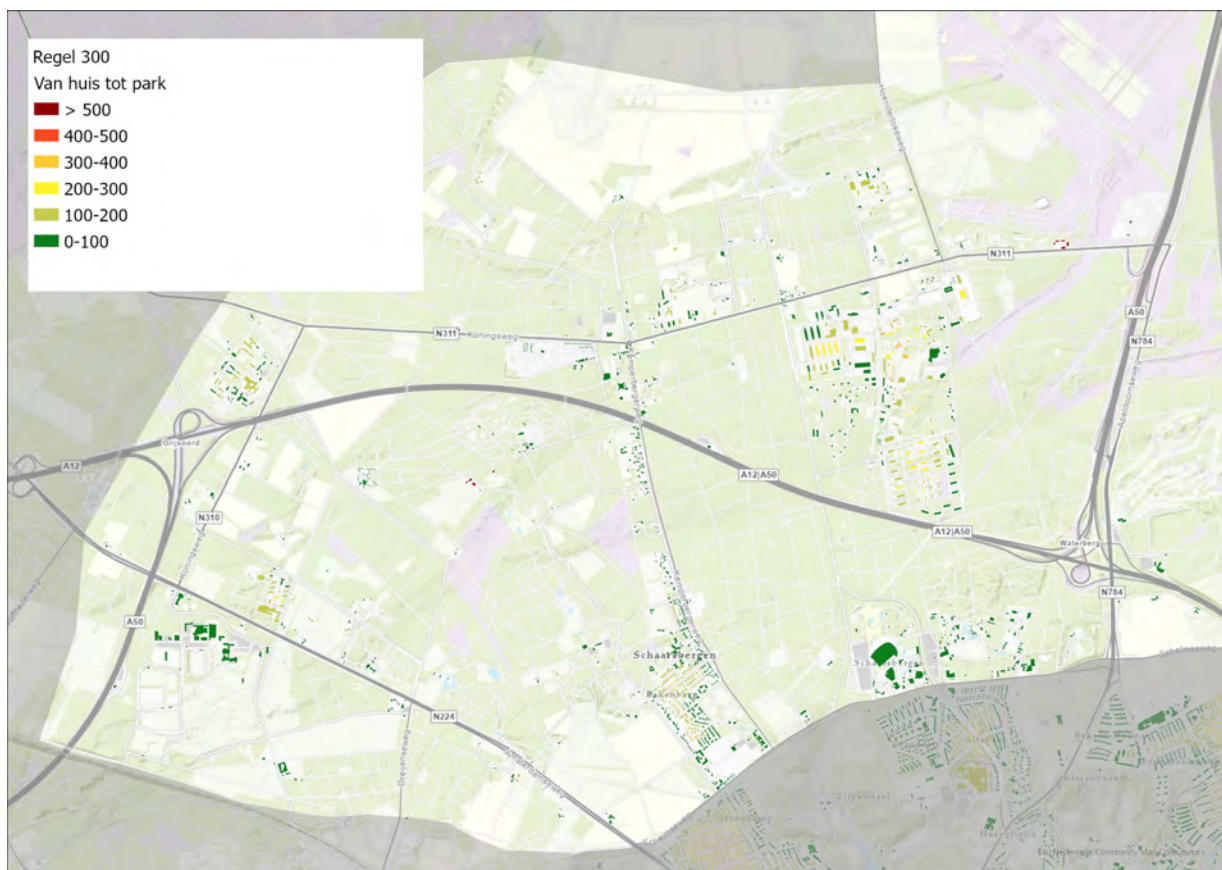
Wateroverlast

Doordat het bebouwde deel van Schaarsbergen te kampen heeft met onder andere hoogteverschillen, (ondiepe) leemlagen en weinig openbare ruimte, is er wateroverlast bij zware buien. In verschillende straten zijn daarom bij het vervangen van het riool maatregelen genomen om hemelwater te infiltreren of af te voeren naar groene ruimtes buiten de wijk. Tegelijk wordt hemelwater dat op de sportvelden valt, ook op het terrein van de sportvelden vastgehouden zodat het de tijd krijgt om in de bodem weg te zakken.

Bewoners kunnen ook bijdragen aan het verminderen van wateroverlast door hun woning af te koppelen van het riool, waardoor regenwater op eigen terrein in de bodem zakt. Een goed voorbeeld zijn de woningen tussen de Warnsborghlaan en de sportvelden.

2.4 Bestaande groene initiatieven

Voorafgaand aan het opstarten van het Wijkgroenagendaproces waren er al enkele initiatieven in Schaarsbergen om de wijk groener en klimaatbestendiger te maken. Zo organiseren bewoners van het Platform Duurzaam Schaarsbergen thema-avonden en projecten en stimuleren ze samenwerkingen tussen bewoners. Verder zijn er de volgende groene initiatieven:

Wilbrennincklaan: adoptiegroen

In de Wilbrennincklaan is er op initiatief van de bewoners een groenvak aangelegd dat worden onderhouden door de bewoners zelf (zie foto op de voorkant).

Nederlands Openluchtmuseum: boomgaarden en moestuin

In het Nederlands Openluchtmuseum, dat ook binnen de wijkgrenzen van Schaarsbergen valt, wordt eetbaar groen op een unieke en educatieve manier gepresenteerd. Het museum heeft diverse historische (moes)tuinen en boomgaarden waar bezoekers kunnen leren over traditionele landbouwmethoden en de teelt van eetbare gewassen. Deze tuinen bevatten veel verschillende groenten, kruiden en fruitbomen die vroeger in Nederlandse huishoudens werden verbouwd. Het eetbare groen in het museum dient niet alleen als een educatief middel, maar draagt ook bij aan de biodiversiteit en het behoud van oude gewasrassen.

Volkstuinvereniging Schaarsbergen

De Volkstuinvereniging Schaarsbergen is opgericht in 1984 en biedt sindsdien leden de mogelijkheid om hun eigen groenten, fruit en kruiden te verbouwen op toegewezen tuinkavels. Centraal hierbij staat het tuinieren op biologisch verantwoorde wijze, met respect voor de natuur. Daarnaast worden er regelmatig workshops en educatieve sessies georganiseerd, waar leden en geïnteresseerden kunnen leren over duurzame tuinbouwpraktijken en het belang van biodiversiteit.

3. Actieplan

Op basis van de input van bewoners zijn we tot twee acties in de openbare ruimte gekomen die uitgevoerd gaan worden. De acties worden hieronder toegelicht.

Groene initiatieven in Schaarsbergen.

3.1 Strolaan: vergroening berm en terugplaatsen van bomen

In de afgelopen jaren zijn in de Strolaan enkele bomen verdwenen die niet zijn teruggeplaatst in afwachting van een groter herinrichtingsproject. Dit project heeft uiteindelijk niet plaatsgevonden vanwege beperkte financiële middelen binnen het eerder uitgevoerde rioleringsproject. Inmiddels is er ruimte om deze vergroening alsnog op te pakken. De gemeente gaat in gesprek met de direct omwonenden om te bespreken welke delen van de verharding kunnen worden vervangen door groen.

Door: gemeente

Met: bewoners

Wanneer: 2025-2026

Budget: deels (wijkgroenagenda en mogelijk Bomenfonds; raming nog niet bekend)

De Strolaan met rechts de strook verharding.

3.2 Kemperbergerweg: Bomen vitaal oud laten worden

We willen dat bomen in Arnhem gezond en oud kunnen worden. Daarvoor is het belangrijk de groeiplaatsen van bomen zo goed mogelijk te beschermen tegen verschillende schadelijke factoren. In de Kemperbergerweg parkeren bewoners onder de bomen, terwijl dat geen officiële parkeerplekken zijn. Dit oefent druk uit op de wortels van bomen, wat hun groei belemmert. Daarom wordt de ruimte onder de bomen aangepast om parkeren te voorkomen, onder andere door het aanplanten van struiken. Aan de overkant van de weg worden halfverharde parkeerplekken langs de weg aangelegd, zodat bewoners toch voor de deur kunnen parkeren zonder de bomen te beschadigen.

Door: Gemeente

Met: bewoners

Wanneer: 2025-2026

Budget: deels (wijkgroenagenda en mogelijk Bomenfonds; raming nog niet bekend)

De Kemperbergerweg waar rechts auto's onder de bomen staan geparkeerd.

3. Groot onderhoud

Naast bovenstaande twee acties staat gaat er in 2025 ook groot onderhoud worden uitgevoerd in onder andere de Wilbrennincklaan, de Everwijnlaan, de Sylvalaan, Pollendal en de Karmelitessenlaan. Dit houdt in dat de wegen heringericht worden waarbij bij sommige wegen het riool ook vervangen wordt. Het project wordt klimaatadaptief ingericht.

Door: Gemeente

Met: n.v.t.

Wanneer: 2025-2026

Budget: Groot onderhoud

4. Ideeën en wensen die we (nog) niet uitvoeren

4.1 Dimlicht langs de Kemperbergerweg

Om het nachtleven minder te storen kwam het idee van een bewoner om te kijken of de straatverlichting aan de Kemperbergerweg gedimd kan worden en van een sensor kan worden voorzien. Op het moment dat iemand dan gebruik maakt van de weg kan het licht weer feller worden. Aangezien er op de ventweg van de Kemperbergerweg geen straatmarkering aanwezig is, is het niet veilig om dit toe te passen.

4.2 Groenadoptie Kemperbergerweg

Een bewoner wilde graag de groenstrook voor zijn huis adopteren om te betrekken bij zijn tuin om er een biodivers geheel van te maken. Deze strook wordt nu als parkeervak gebruikt en is openbaar gebied. Daarom kan de strook niet geadopteerd worden.

5. Wat kun je zelf doen?

Een groener Schaarbergen begint in je eigen tuin. Door tegels te wippen en te vergroenen wordt het koeler tijdens zomerse dagen, verkleint de kans op wateroverlast bij een hoosbui en komt er meer stadsnatuur. Groen maakt gelukkig en laat de waarde van de woning stijgen. Zo kan je aan de slag met...

- Tegelwippen: Tegels die gewipt wordt voor groen worden gratis door de gemeente opgehaald. Meld ze aan via www.tegelophaalservice.nl
- Een boom planten: Een boom zorgt voor koelte, droge voeten en leven in de tuin. Via www.BomenvoorArnhem.nl kan je voor een klein bedrag al een boom aanvragen.
- De tuin, gevel of het dak vergroenen.
- Regenwater afkoppelen en opvangen om weer te gebruiken voor planten of het streeplous lappen van de ramen.

Op de website van Platform Arnhem Klimaatbestendig staan mooie voorbeelden:
<https://www.arnhemklimaatbestendig.nl/wat-kan-jij-doen/>

Voor deze klimaatregelen kan je de Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven aanvragen via www.arnhem.nl/klimaatadaptatie.

Voorbeelden van flyers om Arnhemmers op weg te helpen bij het vergroenen van hun leefomgeving.

Heb jij een idee om je buurt klimaatadaptief te maken? Dat kun je melden bij Team Leefomgeving (noord-west@leefomgevingarnhem.nl), die samen met jou zullen kijken of dit idee uitvoerbaar is. Of, als je burens dit idee delen, dan kunnen jullie via het AANjaagfonds ondersteuning krijgen om dit idee om te zetten naar een concreet plan. En voor financiële ondersteuning bij de uitvoering van het plan heeft de gemeente de subsidieregeling groenblauwe initiatieven. Of doe een aanvraag bij het wijkbudget.

Voor kleine vergroeningsacties in je straat of buurt kijk je op www.arnhem.nl/groenebuurt. Daar zie je wat de mogelijkheden zijn, vind je inspirerende voorbeeldprojecten en kun je een aanvraag indienen bij de gemeente.

Rol bewoners bij vergroten biodiversiteit

Bewoners kunnen ook helpen de biodiversiteit in Schaarsbergen te vergroten. Bijvoorbeeld door hun tuin of balkon groen in te richten of door mee te doen aan het programma 'Adopteer een Bij' van Stichting Arnhem Zoemt.

Inwoners kunnen de gemeente ook helpen door waarnemingen van (bijzondere) dieren en planten in te voeren via waarneming.nl. De identificatieapp Obsidentify kan hierbij helpen. Op die manier komen de waarnemingen bij de gemeente terecht en dat kan erg handig zijn voor het verkrijgen van een goed beeld van de aanwezige biodiversiteit in de wijk.

Samen maken we Schaarsbergen Klimaatbestendig!

